

**BROUSSONETIA PAPYRIFERA (L.) VENT. W OGRODZIE BOTANICZNYM UAM
W POZNANIU**

Interesujący i ogólnie mało znany rodzaj *Broussonetia* z rodziny *Moraceae* (nazwa rodzajowa pochodzi od P. H. Augusta Broussonet, 1761—1807, znanego profesora botaniki w Montpellier), reprezentowany jest w świecie jedynie przez trzy gatunki właściwe obszarom azjatyckim. Najbardziej znane to *Broussonetia kazinoki* Sieb. i *Broussonetia papyrifera* (L.) Vent. Ta ostatnia rośnie w Poznańskim Ogrodzie Botanicznym. Znana jest ona w literaturze pod synonimem *Morus papyrifera* L. lub też *Papyrius japonica* Poir. — papierówka chińska; angielskie — Paper mulberry; niemieckie — echter Papiermaulbeerbaum; rosyjskie — бумажная шелковица.

Pochodzi z Japonii i Chin. Tam też występuje jako drzewo dorastające do kilkunastu metrów (16) wysokości. W Europie jest hodowana jako roślina ozdobna, lecz pozostaje w postaci krzewu. W Polsce papierówka chińska jest gatunkiem rzadko spotykanym i z tego względu zasługuje na krótką wzmiankę.

W stosunku do gleby *B. papyrifera* jest mało wymagająca i łatwo znosi suszę. Jest ona dość wrażliwa na mrozy, choć w zachodniej Polsce pod przykryciem wytrzymuje zimę bez żadnych uszkodzeń.

Papierówka chińska posiada grube, sztywne i puszysto owłosione pędy, o korze szarzielonej lub oliwkowej, później ciemniejszej. Liście ma duże, naprzeciwległe, długości kilku do kilkunastu centymetrów (8—20), z wierzchu szorstkie, ciemnozielone, od spodu miękko, szaro owłosione, jajowate lub sercowate, bardzo często głęboko, fantazyjnie powycinane (szczególnie u młodych okazów). Przylistki małe, szybko odpadające. Kwiaty są rozdzielнопłciowe, dwupienne. Męskie — w czterodzielnej okrywie, zebrane w zwisające kotki; żeńskie — w kulistych główkach, z nerkowatą całobrzegą lub czterozębną osłoną. Zalążnia górna, znamię nitkowate. Owoce czerwone, mięsiste, na pomarańczowo-czerwonych, również mięsistych, stożkowatych szypułkach, pojedynczo siedzące na kulisto rozrośniętym dnie kwiatowym. Nasiona pomarańczowe z cienką łupinką, o kształtach bardzo zróżnicowanych od okrągławych do owalnych. Kwitnie w maju, owocuje we wrześniu. Łyko i kora młodych pędów są wykorzystywane do produkcji papieru bardzo wysokiej jakości.

Broussonetia papyrifera posiada cały szereg form, a mianowicie:

f. cucullata Ser. (*Broussonetia navicularis* Lodd.) — o liściach kształtu łódkowatego,

f. laciniata Ser. (*B. dissecta* hort., *B. billiardii* Hemsl.) — blaszka liściowa jest zachowana tylko w postaci ząbków lub zatokowo-wrębnych odcinków na końcu trzech głównych nerwów, pozostała część zredukowana,

f. leucocarpa Ser. — o owocach białych i

f. variegata Ser. — o liściach z białymi lub żółtymi plamami.

Ryc. 1. *Broussonetia papyrifera* (L.) Vent. Gałązka z liśćmi i kwiatami żeńskimi

B. papyrifera, rosnąca w naszym Ogrodzie, ma postać krzewu z licznymi rozgałęzieniami prawie od podstawy. Jest to okaz żeński, ca 2,5 m wysoki. Wyszczony roku 1959 zakwitł po raz pierwszy wiosną roku 1966. Pierwsze kwiaty rozwinęły się 17 maja, po tygodniu nastąpiła pełnia kwitnienia, a koniec tej fazy miał miejsce dopiero 10-go czerwca. Na podstawie trzyletnich obserwacji można stwierdzić, że papierówka chińska ulistnia się u nas w kwietniu, natomiast okres przebarwiania liści przypada na październik. Przebarwia się zresztą dość nieznacznie, liście nieco żółkną i na

brzegach zasychają. Ze względu jednak na oryginalność kształtów liści jest ona ciekawym elementem dekoracyjnym już od chwili ulistnienia się, a tym więcej w okresie kwitnienia czy owocowania. Gatunek ten nie nadaje zrzucić liści przed nadejściem pierwszych jesiennych przymrozków, które powodują natychmiastowe ich „zwarzenie“.

Broussonetia papyrifera jest gatunkiem nie zsynchronizowanym pod względem faz rozwojowych z naszymi porami fenologicznymi, co jest zresztą cechą charakterystyczną wielu gatunków wschodnio-azjatyckich.

LITERATURA

- Bailey L. H., 1953. The standard cyclopedia of the horticulture. New York. Dictionary of gardening, 1956. Oxford. Vol. I.
 Dierewia i kustarniki SSSR, 1951. Moskwa—Leningrad. T. II.
 Dippel L., 1892. Handbuch der Laubholzkunde. Berlin. T. II.
 Drzewoznawstwo, 1955. Warszawa.
 Flora SSSR, 1936. Moskwa—Leningrad. T. V.
 Hegi G., 1939. Flora von Mittel-Europa. München. T. III.
 Krüssmann G., 1960. Handbuch der Laubgehölze. Berlin. Bd. I.
 Rehder A., 1954. Manual of cultivated trees and shrubs. New York.
 Schneider C. K., 1906. Illustriertes Handbuch der Laubholzkunde. Jena. Bd. I.

WANDA WRÓBEL-STERMIŃSKA
 Ogród Botaniczny UJ

PRÓBY WEGETATYWNEGO ROZMNAŻANIA *GERADANTHUS*

Do bardzo cennych i starych roślin szklarniowych Krakowskiego Ogródu Botanicznego należy *Geradanthus*. Został on przywieziony w latach 70 ubiegłego stulecia przez A. Rehmana z wyprawy florystyczno-badawczej do południowej Afryki.

Geradanthus, podobnie jak inne rodzaje z rodziny dyniowatych (*Cucurbitaceae*), należy do typu lian — pełzaczy; łodygi ich płożą się po ziemi. Rośnie w trawiastych zbiorowiskach suchych, pustynnych terenów Afryki południowo-wschodniej. Piaszczysta gleba, bardzo skąpe opady i wysoka temperatura są czynnikami sprzyjającymi rozwojowi roślin bulwiastych i „pseudobulwiastych“, do jakich właśnie